

Nevrologiya və tibbi genetika kafedrası

*İrsi ailəvi xəstəliklər

Mübadilə xəstəlikləri (lipoidoz,
mukopolisaxaridoz,
aminoasidopatiya)

Prof. Z. M. Əliyev

Metabolizm pozğunluqlarının nevroloji əlamətləri

Piramid yolların zədələnmə əlamətləri, spastiklik

Ataksiya

Motor və əqli inkişafın ləngiməsi

Demensiya

Epileptik tutmalar

Görmə pozğunluqları

Polineyropatiya və miopatiya

* Hansı hallarda maddələr mübadiləsinin pozğunluqlarından şübhələnmək olar.

- ❖ Xəstənin bacısında, qardaşında və digər yaxın qohumlarında anoloji xəstəlik olduqda
- ❖ Şüurun itməsinin təkrari epizodları və ya erkən yaşlarda izah olunmayan qusmalar
- ❖ İzah olunmayan təkrarlanan ataksiya və ya spastiklik epizodları
- ❖ MSS-nin progressivləşən degenerasiyası
- ❖ Qardaş, bacı və ya xəstənin digər yaxın qohumlarında əqli gerilik olduqda
- ❖ Perinatal zədələnmə və anadangəlmə struktur anomaliyaları olmadan əqli gerilik olduqda

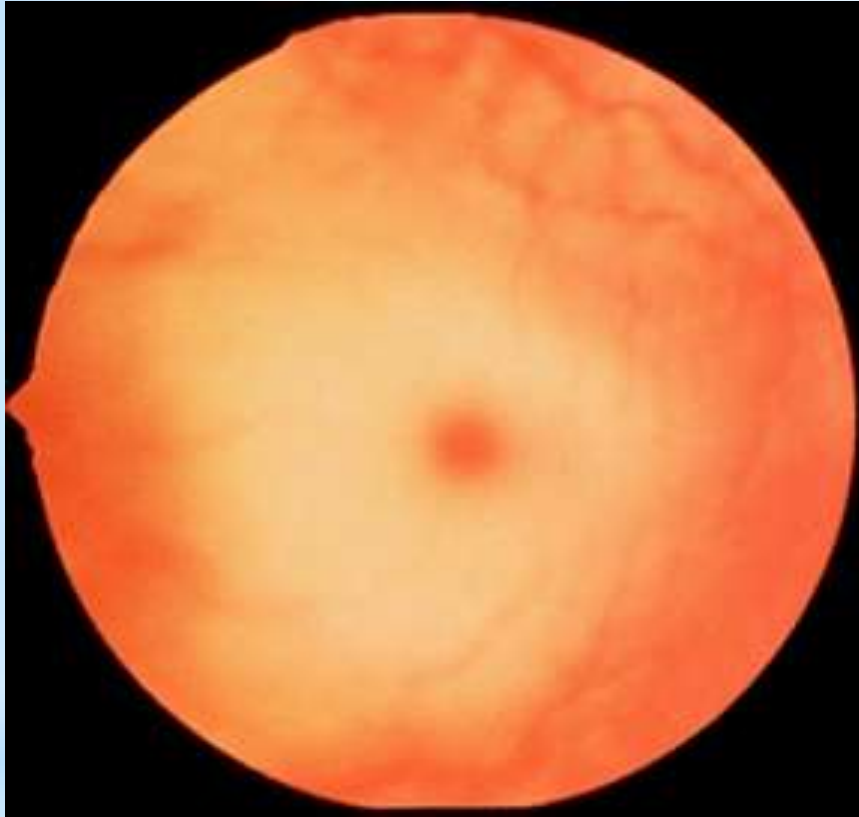
* Maddələr mübadiləsinin pozğunluqlarından şübhələndikdə hansı diaqnostik müayinə üsullarından istifadə edilməlidir.

- Sidiyin analizi
- Plazmada ammiakın, laktat, piruvatın miqdarını öyrənmək
- Qanın qaz tərkibi
- Kəllənin, onurğanın və uzun borulu sümüklərin Rentgenoqrafiyası
- Lizosomal fermentlərin öyrənilməsi
- Biopsiya (Toxumalarda biokimyəvi və struktur dəyişikliklərinin qiymətləndirilməsi üçün)
- Molekulyar-genetik tədqiqat
- Neyrovizualizasiya

*lipidozlar

Lipidozlar zamanı neytral yağların, qlikolipidlərin, fosfolipidlərin və qanqliozidlərin toplanması baş verir

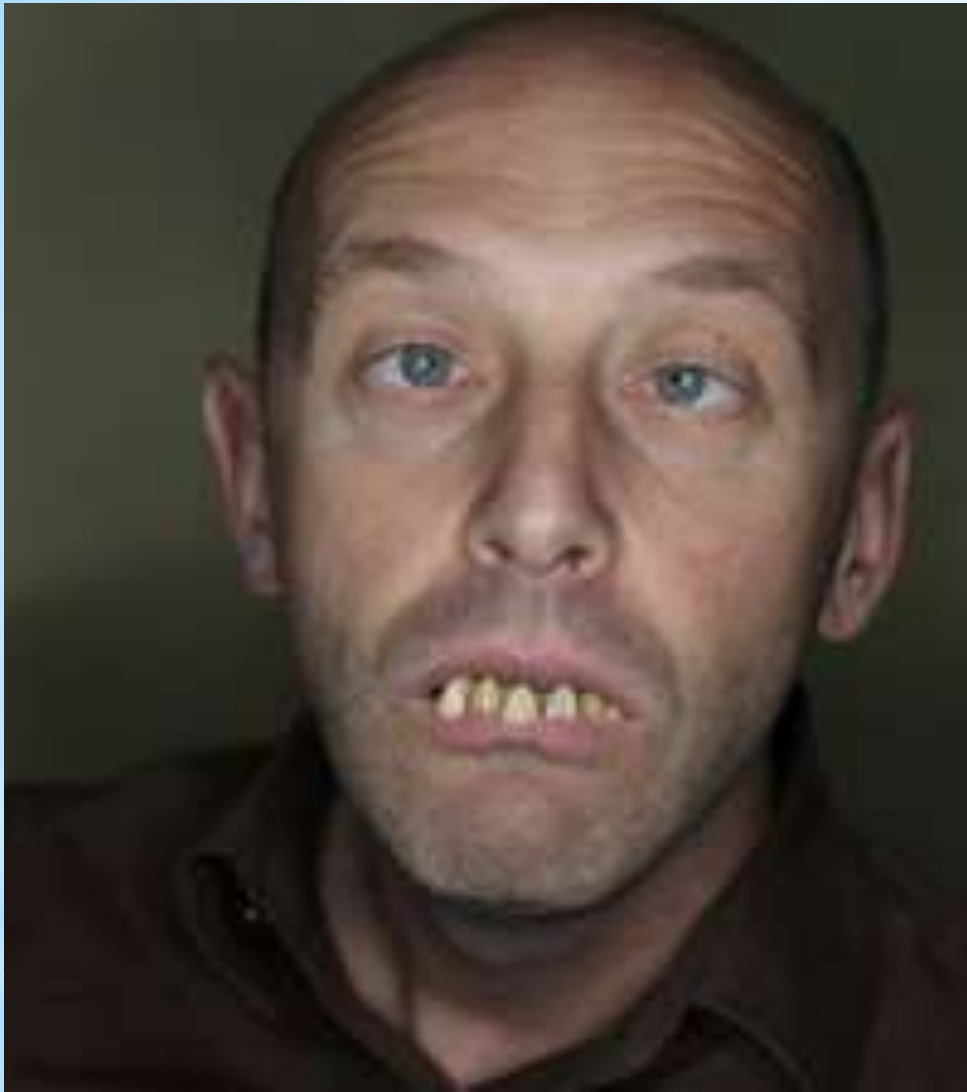
Tey-saks xəstəliyi

Infantil forma

- * Infantil formada həyatın birinci aylarında miokloniyalar və generalizə olunmuş tutmalar, korluq terminal mərhələdə isə dekortikasiya meydana gəlir.

*Böyüklərdə demensiya, spastik parezlər, ataksiya və əzələlərin atrofiyası müşahidə olunur.

Fabri xəstəliyi

angiokeratoma corporis diffusum

- * X-ilişikli yolla ötürülür.
- * Dəri, böyrəklər, qan damarları , periferik və vegetativ sinir sistemi zədələnir.
- * @-qlaktozidaza çatışmazlığı nəticəsində hüceyrələrdə triheksozilseramid toplanır.
- * İlk simptomları ətraflarda yandırıcı ağrılardır. Çox vaxt tər ifrazı pozulur. Dəridə xarakterik səpkilər əmələ gəlir. Həyatın 3-4-cü illərində böyrək çatışmazlığı əmələ gəlir. Beyin insultu və Kəskin vestibulopatiya çox rast gəlinir.

* Niman-pik xəstəliyi

- Sfinqomielinaza çatışmazlığı və xolesterinin esterifikasiyasının pozğunluqları ilə əlaqədardır.
- Autosom-dominant yolla ötürülür
- Genetik defekt 18-ci xromosomda yerləşir.

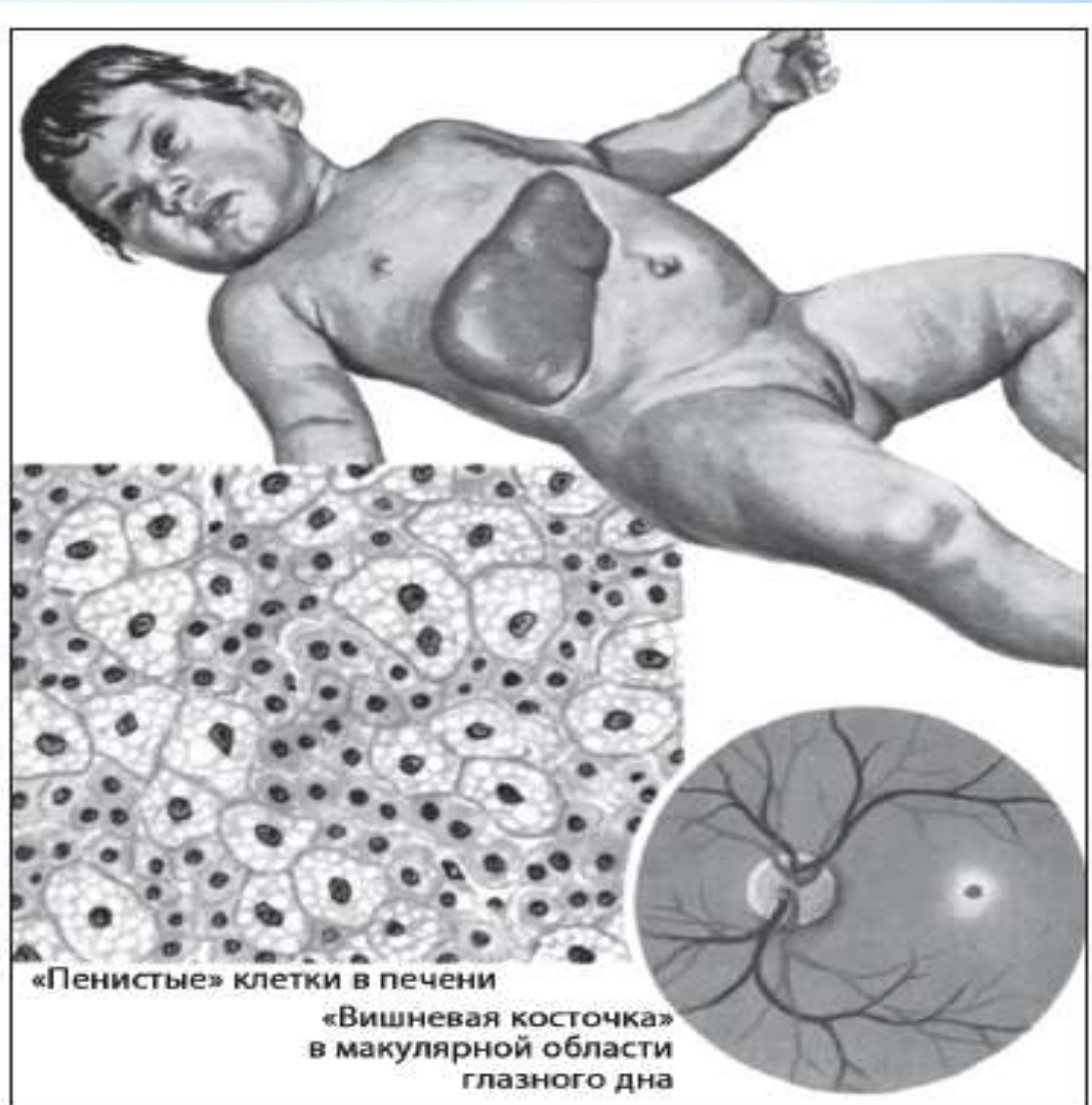
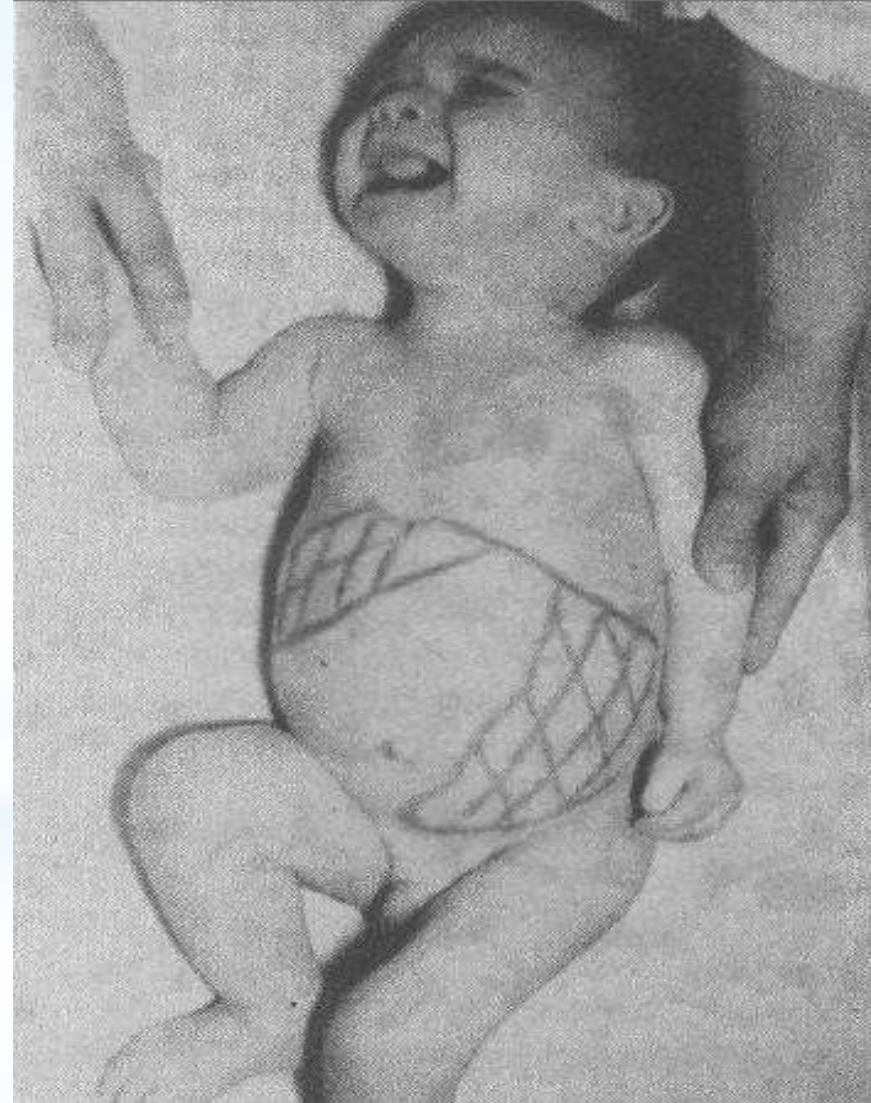

Рисунок 2. Основные симптомы болезни Нимана — Пика (по F. Netter, 2001)

* Qoşe xəstəliyi

Əsasında
qlukoserobrozida
za çatışmazlığı
durur

Autosom-resektiv
yolla ötürülür

Klinik formaları	klinik əlamətləri
Yuvenil neyronal forma	<ul style="list-style-type: none"> • Kobud inkişaf pozğunluqları • uşaqlar çox vaxt 2 yaşa qədər tələf olurlar
Yetkin neyronal forma	Psixoz , demensiya, miokloniyalar, generilizasiya olunmuş tutmalar, akatiziya, baxışın parezi, bulbar simptomlar, spastiklik, polineyropatiya
Yetkin qeyri neyronal forma	Splenomeqaliya, trombositopeniya və sümüklərdə ağrılar

Leykodistrofiyalar

leykodistrofiyalar mielin mübadiləsinin pozğunluqları ilə əlaqədardır.

* Krabbenin Qloboid-hüceyrəli leykodistrfiyası

- * Qalaktosrebrozidaza çatışmazlığı ilə əlaqədardır.
- * Əsas klinik əlamətlər- spastik parezlər, görmə sinirinin atrofiyası, periferik sinirin keçiriciliyinin sürətinin zəifləməsi

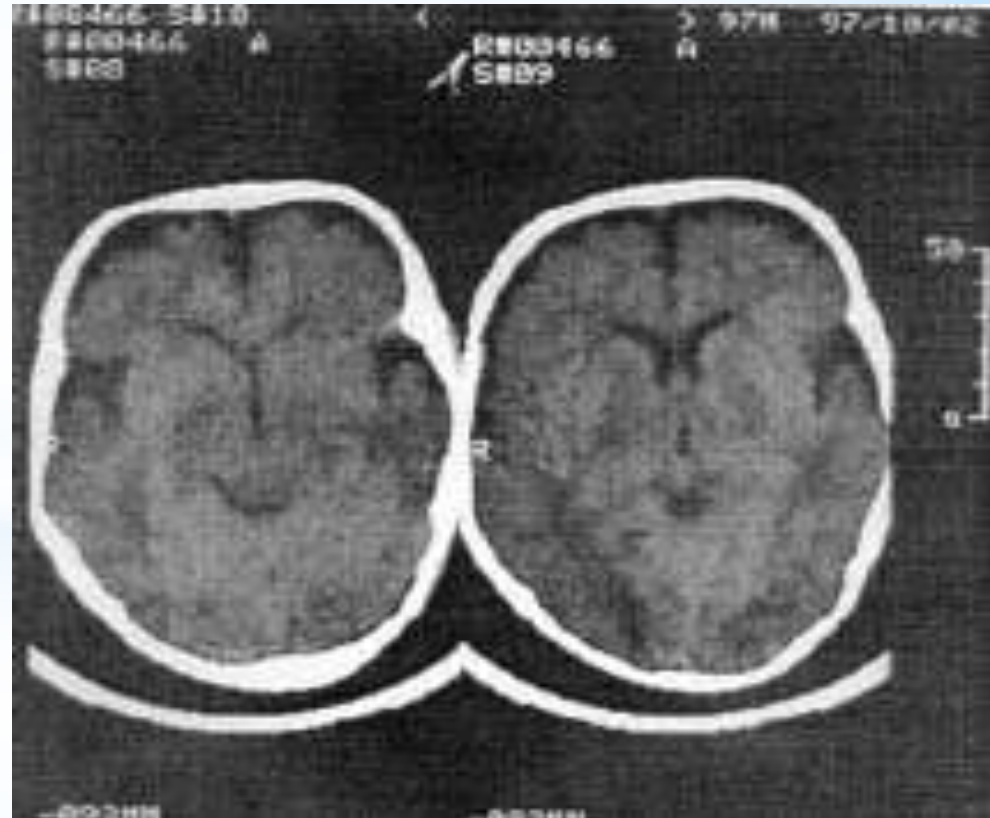
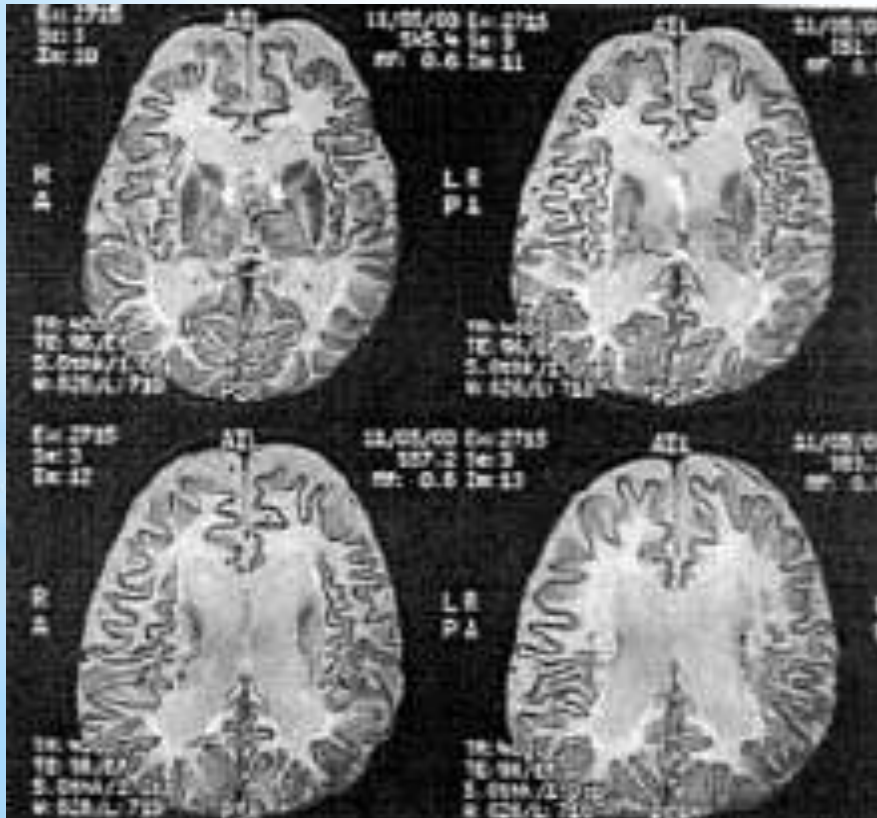
*Metaxromatik leykodistrofiya

- * Arilsulfataza A çatışmazlığı ilə əlaqədardır. Bunun nəticəsində baş beyində, periferik sinirlərdə və digər toxumalarda (məs: böyrəklərdə) sulfatidlərin toplanması baş verir.
- * Autosom resessiv yolla ötürülür.
- * Əsas klinik əlamətlər-spastik parezlər, koqnitiv pozğunluqlar, vətər reflekslərinin zəifləməsi, bulbar və psevdobulbar əlamətlər

leykodistrofiya zamanı baş beyinin KT-si

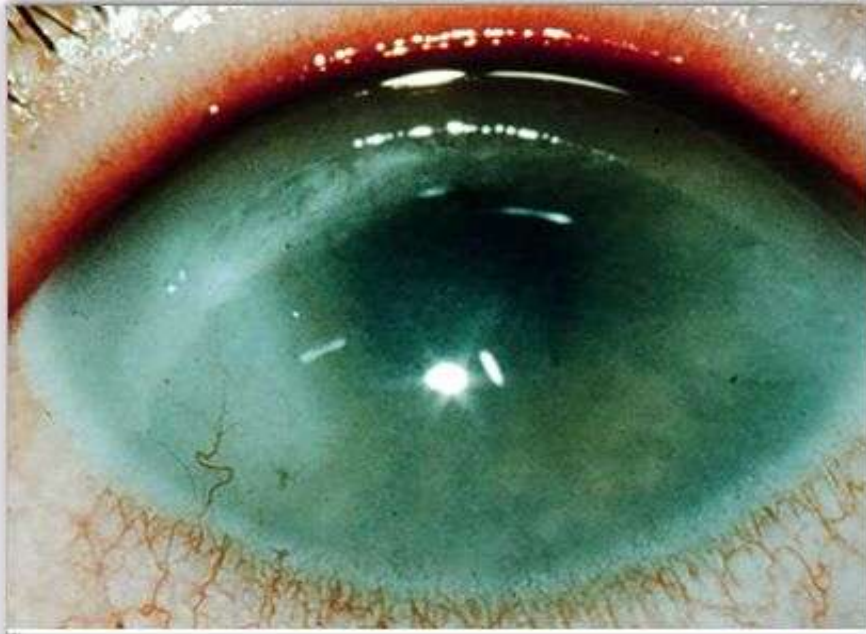
Beyin yarımkürələrinin ağ maddəsində, kötükdə, Beyincik yarımkürələrində diffuz dəyişikliklər qeyd edilir. Dinamikada 3-cü, 4-cü və yan mədəciklərin mülayim genişlənməsi, hər iki tərəfdə alın-gicgah nahiyələrində konveksital subaroxnoidal yarıqların kəskin genişlənməsi qeyd edilir.

* Mukopolisaxaridozlar

**Hidrolazanın çatışmazlığı
nəticəsində turş
mukopolisaxaridlərin
utilizasiyası pozulur və onların
toplanması baş verir.**

Hurler sindromu

Opacidades en la córnea

SÍNDROME DE HURLER

- * Uşağın heyatınının 1-ci ilində buynuz qişanın bulanıqlaşması və qozbellik formalaşır

- * Oynaqlar rigid və ödemli olur. Əllər və ayaqlar balaca və yöndəmsiz olur. Döş qəfəsi deformasiyaya uğrayır. 2-3 yaşdan sonra karlık boyluq və əqli gerilik qeyd edilir.

* Üz cizgiləri kobuddur. Önə çıxmış alın qabarıları , qlın qaşlar, yəhərəbənzər burun, hipertelorizm, kələkötür dil diqqəti cəlb edir.

* Həmçinin beyin qişalarının qalınlaşması, hidrosefaliya vəya onurğa beyinin kompresiyası tetraparezlə rast gəlinə bilər.

* Aminturşu və uratların mübadiləsinin pozulmalar

Fenilketonuriya

Autosom-resessiv yolla ötürülür.

Fenilalanin hidrosilləşmə yolu ilə tirozinə çevrilməsi pozulur.

Melanin tirozinin törəməsi olduğundan belə uşaqların dərisi solğun, gözləri mavi saçları açıq rəngli olur.

Tər ifrazının artması kəskin xoşagəlməz iylə müşayiət olunur. Gün işığına dözümlükləri olmur. Dəriləri yanmaya və travmaya həssas olur.

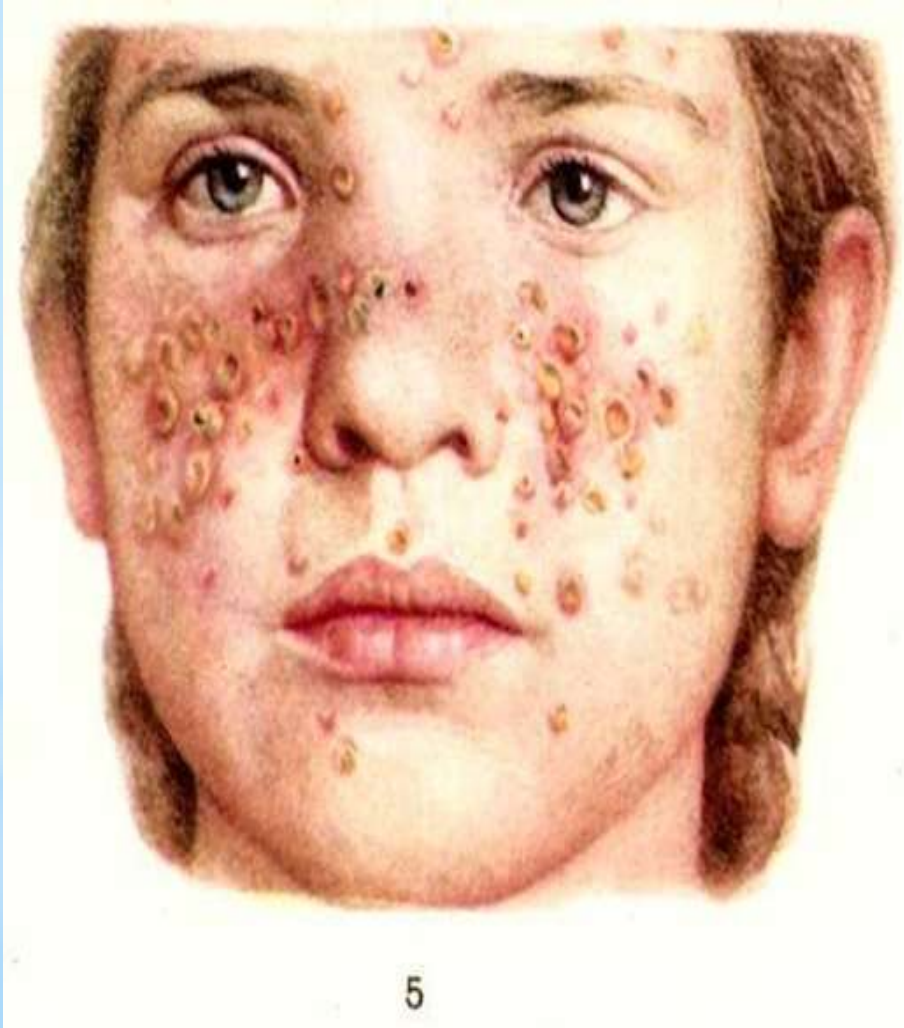

- * Baş beyində mielinizasiyanın qənaətbəxş olmaması nəticəsində əqli gerilik və epileptik tutmalar meydana gəlir.
- * Xəstəlik progressivləşdikcə spastik parezlər və tremor qoşulur.

* Dietanın köməyi ilə motor və psixiki inkişafın normal səviyyəsini təmin etmək olar. dieta fenilalaninin qidada məhdudlandırılmasından ibarətdir. Bu zülal olduğundan uşağın qidasında zülal təxminən tamamilə istisna edilməlidir.

* Xartnap xəstəliyi

- * Autosom dominant yolla ötürülür.
- * Alanin, Triptofan və histidin amin turşularının bağırsaqda və böyrəklərdə tubulyar transportunun pozulması ilə əlaqədardır.
- * Əsas simptomları: Ataksiya, nistaqm və yerişin pozulması epizodları ilə müşayiət olunan progressivləşən fotosensitiv pellaqrayabənzər dermatit.
- * Həmçinin progressivləşən demensiya və spastik parezlər.

**Diqqətinizə görə
təşəkkürlər**

